

DÉLMAGYARORSZÁG

79. évfolyam, 291. szám
1989. december 8., péntek

POLITIKAI NAPILAP

Havi előfizetési díj: 101 forint
Ára: 4,30 forint

Litván szakítópróba

**Beadta a kulcsot a zsilipkapu; Jakest kizárták a pártból
Németh Miklós a Szentföldre készül — Változások előszele Nagyfán**

1989. december 7.

Néhány esztendeje vezető külpolitikai hírek, érdekeségek — földcsuszamlásszerű politikai változásokról — szinte kizárólag a tőlünk földrajzilag távolos térségekből érkeztek. Az utóbbi hónapokban ez a tendencia az ellenkezőjére változott: az újságolvasó számára lassanként már teljesen megszokott dologgá kezd válni, hogy közvetlen szomszédainkról és a tágabb értelemben vett kelet-európai térségről naponta több olyan eseményről találhat tudósítást, amelyek külön-külön a „régii” időkben szenzációszámba mentek volna, most azonban — így együttesen — szinte kioltják egymást.

Márpedig jutott a tegnapi napra is világszenzáció, nevezetesen az egyik balti köztársaságból, Litvániából, ahol a legfőbb tanács törölte az alkotmányból a kommunista párt vezető szerepét. Kérdéses, hogy e döntésük precedenst teremt-e a Szovjetunióban?

Csehszlovákiában lemondott Ladislav Adamec miniszterelnök, akit pedig korábban az ottani ellenzék az egyetlen „tárgyalóképes”, funkcióban levő politikusként tartott. Többnapos késéssel tájékoztatták Prágában a közvéleményt arról, hogy december 2-án a bőszi vízlépcső építkezésén súlyos baleset történt. A Berlinből érkezett legfontosabb hír szerint ott is megkezdődtek az ellenzék és a koalíciós pártok közti kerekasztal-tárgyalások.

Charles Haughey, az Ír Köztársaság miniszterelnöke Dublinban megbeszéléseiken biztosította Horn Gyula külügyminisztert: a kelet-európai változások történelmi jelentőségének teljes tudatában veszi át az elnökséget az Európai Közösségek e hét végi, strasbourg-i csúcserkeztetén, és a következő fél év folyamán betöltendő elnöki tisztségét elsősorban kíván adni a Magyarországgal való kapcsolatok fejlesztésének.

A hazai témájú hírek közül élre kíváncsiak az a két bejelentés, mely szerint a hét végén nemzeti csúcstalálkozó sorozata kezdődik, valamint hogy Németh Miklós nemsokára Izraelbe látogat. Ez utóbbi tény jelentősége nyilván túlmegy a két ország közti kapcsolatok magasabb szintre emelkedésén, fontos nemzetközi esemény lesz. Mark Palmer, az USA budapesti nagykövete derülélen nyilatkozott a várható, és gazdaságunk számára oly annyira szükséges amerikai gazdasági injekciókról. Budapesten bejelentették, hogy ma, pénteken tartja alakuló gyűlését a Magyarországi Kommunista Pártja.

Két miniszterhelyettes látogatott Nagyfára; az ottani értekezleten minden résztvevő egyetértett abban, hogy az eddigi formában — gyógyításnak álcázott büntetéssel — nem működhet tovább a Munkaterápiás Alkoholelvonó Intézet.

Sandi István

Többpártrendszer Litvániában is

Történelmi, s a szovjet köztársaságok történetében eddig példát nélkül álló döntést hozott a Litván Legfelsőbb Tanács csütörtök délután: törölte az SZKP vezető szerepéről szóló cikket a köztársaság alkotmányából. A hatodik cikket újjal helyettesítette, amely egyenlő jogokat biztosít a pártoknak és társadalmi szervezeteknek, amennyiben azok tiszteletben tartják a litván alkotmányt, a köztársaság törvényeit. A „pártok” szó — többes számban — egyértelműen arra utal, hogy Litvániában ezentúl az alkotmány szavatolja a többpártrendszert.

Az MTI moszkvai tudósítójának a litván Sajudis népfőmozgalom hírvényezői közlése alapján, a SIA-tól szerzett információ szerint a litván parlament 342 képviselőjéből 283 vett részt a szavazáson, s 243-an szavaztak a módosítás mellett.

Amerikai mosoly

A forint legutóbbi, 10 százalékos leértékelése ellenére a magyar gazdaság számára a dollárért kínált, amerikai eredetű áruk — viszonylag — még mindig olcsók, az Ipari Szónyag-európaiakhoz képest, s ezt nem szabad figyelmen kívül hagyni, főként most, amikor folyamatosan javulnak a magyar-amerikai kereskedelmi kapcsolatok.

A litván parlament módosította az alkotmány hatodik cikkelyét is, amely a szakszervezetek és a kommunista ifjúsági szövetségről rendelkezett. Helyettük a társadalmi szervezetek jogait fogalmazták meg ebben a paragrafusban.

A Litván KP az alkotmány hatodik cikkének módosítása után furcsa jogi helyzetbe keveredett, hiszen a működéséhez szükséges formalitásoknak nem tett eleget, nem volt bejegyezve a Legfelsőbb Tanács Elnökségénél. Ezért a parlament külön rendeletet adott ki, rávesztve a Litván Kommunista Pártot: a szöveg szerint működő politikai pártnak tekintik a Litván KP-t, mivel azt a kommunista pártot már bejegyezték 1940. június 25-én, s a jelenlegi pártot az elődpárt jogutódjának tekintik.

kívül hagyni, főként most, amikor folyamatosan javulnak a magyar-amerikai kereskedelmi kapcsolatok. — mondotta Mark Palmer csütörtökön, az Ipari Szónyag-európaiakhoz képest, s ezt nem szabad figyelmen kívül hagyni, főként most, amikor folyamatosan javulnak a magyar-amerikai kereskedelmi kapcsolatok.

A nagykövet ezután arról szövegezte, hogy az Egyesült Államok kormánya 60 millió dollárt ítélt meg a magyar magánvállalkozások segítésére. Ebből az ipari szövetkezetek is részesedhetnek, feltéve, ha az ipari szövetkezet vagyona valójában a tagok birtokában, illetve tulajdonában van, és azzal szabadon rendelkezhetnek. Az alapítvány felhasználásáról a Független Beruházók

nek érdekében egyébként felméréseket készítettek a borsodi térségben, ahol szertütkö a legsűrűbb a megoldás. Felvetődött az is — mondotta a nagykövet —, hogy Magyarország gazdasági fellendítését jól segítené, ha egy-egy megyét egy-egy nyugati ország karolna fel. Az ötlet fogadtatása azonban vegyes — tette hozzá Mark Palmer.

Lawrence Eagleburgert, a külügyminiszter első helyettesét bízták meg a Kelet-Európának, nevezetesen Lengyelországnak és Magyarországnak szánt amerikai támogatás, a segély- és csereprogramok hazai és nemzetközi összehangolásával, jelentette be szerdán a Fehér Ház.

Az amerikai támogatás célja, hogy hozzájáruljon a demokratikus intézmények, a politikai pluralizmus fejlődéséhez, valamint segítse a szabad piacgazdaság kialakulását, mondja a közlemény.

A nemzet jövőjéről — zárt ajtók mögött

Nemzeti csúcstalálkozó sorozata kezdődik meg pénteken, majd szombaton és vasárnap is folytatódik — a Parlament egyik tanácsstermének zárt ajtói mögött. A párbeszéd az Országgyűlés és a kormány, illetve politikai pártok és érdekképviseleti szervek vezető tisztségviselői között zajlik, a nemzet jövőjét alapvetően befolyásoló legsürgősebb tennivalókról.

A politikai párbeszéd sorozat célja az ország kormányozhatóságának megőrzéséhez szükséges minimális konszenzus megteremtése. Ennek jelentőségéről — a belpolitikai helyzetet elemezve és a gazdaság állapotát nyíltan feltárva — szövegezte Németh Miklós miniszterelnök az Országgyűlés novemberi ülésén.

A miniszterelnök ekkor azt mondta: az előzetes konzultációk alapján reményt

Csehszlovákia

Adamec távozott

Csütörtökön benyújtotta lemondását Gustáv Husák köztársasági elnöknek Ladislav Adamec csehszlovák szövetségi miniszterelnök — közölte egy prágai kormányzóvivő.

Gustáv Husák csehszlovák köztársasági elnök Marian Calfa eddigi miniszterelnök helyettesét kérte fel az új szövetségi kormány megalakítására, Ladislav Adamec lemondását követően.

A CSKP Központi Bizottságának elnöksége csütörtöki ülésén megfosztotta párttagságától Milos Jakest és Miroslav Stepant. A CTK által kiadott közlemény szerint Jakest és Stepant, „a társadalmi feszültség és különösen a november 17-i

események megoldásakor elkövetett durva politikai hibákért” zárták ki a pártból.

A CSKP vezető szerepének alkotmányos törlése nyomán Csehszlovákiában is előtérbe került az a kérdés, vajon működjenek-e a politikai pártok a munkahelyeken? A CSKP szóvivője csütörtökön kijelentette, hogy a munkahelyeken az egyenlőség elve alapján minden pártnak lehetővé kell tenni, hogy szervezeteiket alapíthassanak. Josef Hora megjegyezte, hogy ezt az álláspontot képviseli a Kommunista Demokratikus Fóruma elnevezésű platform is. Ezzel szemben

események megoldásakor elkövetett durva politikai hibákért” zárták ki a pártból.

A „pokoli torony” alatt is Körmagyar

Bármennyire hétköznapivá vált újabb időkben, hogy szokatlanságok történnek „a torony alatt”, a tegnapi vb-ülés közvetlen előzményei, mégis meglepőnek mondhatók. Mint megtudtuk, már reggel 8 óra után levelek és küldöttségek árasztották el a tanácselnök-helyettes, aztán meg, hogy fél 9-kor megkezdődhetett volna az ülés, Müller Józsefné közölte a meghívottakkal: fáradságuk miatt a folyosóra, bizonyos vizsgálati anyagok sorsáról ugyanis zárt ülésen kíván döntenie a vb.

Mivel mi nem szeretnénk titokzatoskodni, rögtön elmondjuk: a folyosón annyit sikerült megtudnunk, hogy a Pénzügyminisztérium, a főügyészség és a megyei tanács vizsgálati anyagairól van szó, korábbi és újabb keletű ügyekről szólnak, s a zárt ülésen arról döntöttek, ezeket milyen módon vigyék a december 14-ei tanácsülés elé.

Ami pedig a leveleket és küldöttségeket illeti, kétfélek voltak: részint szegedi felsőoktatási intézmények vezetői és hallgatói írtak, illetve jártak a torony alatt egy régóta elhagyottan álló épület ügyében, másrészt pedig színesek — a Ruszt-ügyben.

Egy drága ház gazdát talált

Mindezek után haladjunk napirend szerint: a vb előtt szereplő előterjesztések közül elfogadták azt, amelyik a Szegedi Erdély Kör tagjainak lakótelkek kijelölését indítványozta abból a célból, hogy „háziagos kivitelezésű” családi házak építésével oldhassák meg lakásproblémáikat a menekültek. Ezután mindjárt a reggeli petíciózó ügye következett: a Háman Kató utca 8. (Bem utca 2.) házszámú ingatlanból az ott lévő 24 lakást 1980-ban kiürítették — az előző évben készült statikai szakvélemény alapján. Mivel környezetének meghatározó eleme, városképi jelentőségű az épület, s megtartását igényli a lakosság, azóta a legkülönbözőbb cégeknek és szervezeteknek ajánlotta föl a tanács felújítás, illetve tovább hasznosítás céljából. Készültek is tervek, de mindegyikből az derült ki, hogy rettentő drágán lehet felújítani, ezért a cégek rendre visszaléptek a kezelésbe vételtől. Történt az idén augusztusban, hogy a József Attila Tudományegyetem rektora jelentkezett a tanácselnöknel: 500 ezer forintért kezelésbe venné az épületet az egyetem, és elvégezné a felújítást. (Mivel tízmillió forintban állapították meg az épület forgalmi értékét, az ajánlat kedvezőtlennek tűnhet; viszont az egyetemi oktatás támogatása szép dolog, egyszersmind évtizedes városrendezési problémák is megoldódnának a felújítással.) Am a dolgot megneszelte a város két másik felsőoktatási intézménye: tegnapelőtt Szilárd János, a SZOTE rektora, és Békési Imre, a tanárképző főiskola főigazgatója is levelet írt Müller Józsefnének, s ez utóbbi intézményből 1800 nappali tagozatos hallgató képviselőletben megérkezett reggel a küldöttség: hadd legyen az övék az épület. Ebben a pillanatban a három intézmény közül egyiknek sincs pénze a felújításra, de mindhárman abban reménykednek, hogy a Művelődési Minisztérium támogatását elnyernek. A vb dilemmája nemcsak az volt, hogy vala-

melyik jelentkező a jelképes összegért megkapja-e az épületet, hanem az is: ha igen, akkor melyik? Meglepő módon nem az volt a fő kérdés, hogy kivel tegyenek jót, hanem az, kit büntessenek? A magyarázat: az eddig elkészült tervek szerint a felújítás négyzetméterenként 40-50 ezer forintba kerül. A veredik: az épületet kapja a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, abban az esetben, ha a minisztérium pénzügyi garanciát ad a felújításra.

Fizetésképtelen a kórház

Különös névsort kaptak az ülés résztvevői: kimutatást arról, hogy kiknek van Szeged temetőiben díszsírhelyük. Az apropó: itt az ideje, hogy szabályozzák, kiket tisztel meg a város ezentúl ilyen módon is. A válasz: azokat, akik Szeged, és a lakosság érdekében huzamos időn át példamutató eredményességgel dolgoztak társadalmi, gazdasági, tudományos, közművelődési vagy egyéb téren, maradandó alkotásaikkal segítették a város fejlődését.

Vagy az utolsó, vagy az azelőtti — nem sikerült kideríteni, pontosan hányadik — „tehős anyag” is tegnap került a vb elé. Elfogadták, hogy az életveszélyes algyői művelődési ház felújítására az összegyűlt tehét kipótolja a tanács majdnem 15 millióval, mert — egy ügyes köztes megoldással — ez a pénz elég lesz az algyői tanács háza ugyan csak esedékes felújítására is; az udvarán, a meglévő épülethez kapcsolva 300 fős nagytermet építenek.

Pénzszűkében a kiadások rangsorolása okozza a leg-több fejtörést. Majdnem 5 millió kell a családi intézetnek arra, hogy a Római körút 4/B. alatti ingatlan átalakítsák, s ott sokszorosítóüzemüket, a dolgozókat irodáit elhelyezzék, és maradjon hely új szolgáltatások bevezetésére is. Többen sokallták a milliókat, de elfogytak az ellenérvek, amikor kiderült, hogy az intézet másfél-két éve megvásárolt, szintén több milliós értékű sokszorosító-gépi jelenleg a tanács rak-tárában várnak sorsukra, originál csomagolásban. Ha működhetnének, nyereséget termelnének az intézetnek, a tanács pedig értékesíthetné a családi intézet mostani, „kinőtt” helyiségeit. A pénz megszávaták.

A következő vita megint a forintok körül tört ki, s közben kirajzolódott a kórház-rendelintézet drámai helyzete. A történet ott kezdődik, hogy egészen októberig különféle pénzügyi akciókat bonyolított a pénzügyi osztály abból a célból, hogy így nem tervezett, vagyis több-letbevitelhez jusson a tanács és segíthessen a működési nehézségekkel küzdő intéz-

(Folytatás a 2. oldalon)

(Folytatás a 3. oldalon.)